

VII.564.103.2020.MAW

Pan
prof. dr hab. n. med. Ryszard Gellert
Rektor
Centrum Medycznego Kształcenia
Podyplomowego

kancelaria@cmkp.edu.pl

Wasza Magnificencjo,

Rzecznik Praw Obywatelskich, stojąc na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP oraz w innych aktach normatywnych, z uwagą i troską analizuje wszelkie sygnały dotyczące problematyki zapewnienia przestrzegania konstytucyjnej wolności wyrażania poglądów oraz pozyskiwania i rozpowszechniania informacji.

Na podstawie doniesień medialnych¹ **Rzecznik Praw Obywatelskich powziął informację o zakończeniu współpracy Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego z drem Pawłem Grzesiowskim, znanym ekspertem w dziedzinie zdrowia publicznego, udzielającym się regularnie w debacie publicznej. Jak wynika z oświadczenia opublikowanego przez Pana dra P. Grzesiowskiego, decyzja o nieprzedłużeniu z nim współpracy miała zostać uargumentowana wyrażaną przez Pana dra P. Grzesiowskiego krytyką sposobu, w jaki rząd walczy z epidemią. Warto przy tym w szczególności wskazać, że Centrum jest instytucją podległą bezpośrednio Ministerstwu Zdrowia.**

Powyższa informacja o brak woli, ze strony CMKP, kontynuacji współpracy z lekarzem, w związku z jego aktywnością w sferze publicznej, która odbywa się w całości na rzecz społeczeństwa i zdrowia publicznego, wywołuje zaniepokojenie obecną sytuacją

¹ J. Watōła, *Dr Paweł Grzesiowski stracił posadę. Tak władza karze tych, którzy ją krytykują* (Katowice.wyborcza.pl, 21.10.2020r.), <https://katowice.wyborcza.pl/katowice/7,35063,26420964,dr-pawel-grzesiowski-krytykowal-rzad-za-nieudolna-walke-z-epidemia.html> [dostęp 22.10.2020r.].

dotyczącą polityki kadrowej prowadzoną w instytucjach medycznych podlegających władzom centralnym.

Po pierwsze, należy wskazać, że zamieszczając swoje wypowiedzi na portalu społecznościowym Pan dr P. Grzesiowski korzystał z zagwarantowanej konstytucyjnie wolności słowa (art. 54 Konstytucji RP). Ewentualne ograniczenia tej wolności muszą wypełniać warunki określone w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, tj. każdorazowo być proporcjonalne, określone ustawą, niezbędne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Wydaje się, że sankcja w postaci nieprzedłużenia kontraktu za wypowiedzi będącą w interesie publicznym nie wypełnia konstytucyjnego testu proporcjonalności a tym samym prowadzić może do naruszenia wolności wypowiedzi. W świetle istnienia oczywistego interesu społecznego do uzyskania informacji opublikowanych przez Pan dra P. Grzesiowskiego, perspektywa zastosowania sankcji w postaci nieprzedłużenia kontraktu, w powszechnym odczuciu jest odczytywana jako nieproporcjonalna i może wywołać wśród pozostałych pracowników Centrum tzw. „efekt mrożący” (ang. *chilling effect*), który spowoduje, że z obawy na sankcje nie będą korzystać z przysługującego im prawa do wolności wypowiedzi, w szczególności w zakresie ich pracy.

Ponadto, Pan dr P. Grzesiowski, decydując się na publikację informacji o potencjalnie niebezpiecznych warunkach pracy, działał jako tzw. sygnalista (ang. *whistleblower*), czyli osoba sygnalizująca nieprawidłowości w interesie publicznym. W związku z powyższym jego wypowiedzi powinny zostać objęte szerszą ochroną. Kluczowe w tym zakresie są zalecenia Komitetu Ministrów Rady Europy z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ochrony sygnalistów (Recommendation CM/Rec (2014)7 on the protection of whistleblowers). W dokumencie tym Komitet Ministrów Rady Europy podkreślił znaczenie sygnalizowania nieprawidłowości oraz zaakcentował rolę sygnalistów w odstraszeniu i zapobieganiu przestępstwom. Komitet podkreślił, że działalność sygnalistów może stanowić tzw. „wczesne ostrzeżenie” i pomóc w ujawnianiu nieprawidłowości, które w przeciwnym razie mogłyby pozostać ukryte, oraz w identyfikacji osób odpowiedzialnych za naruszenia. Wskazał też, że przepisy chroniące sygnalistów wzmacniają wartość kanałów ułatwiających zgłaszanie ryzyka lub wykroczeń. Służą też

samej organizacji, gdyż pomagają jej zrozumieć, że uczynienie procesu informowania o nieprawidłowościach łatwiejszym i bezpieczniejszym leży w jej interesie. Ma to szczególne znaczenie w przypadku medycznych służb państwowych, albowiem naruszenia prawa i potencjalne sytuacje niebezpieczne w instytucji publicznej mogą rzutować na wizerunek całej służby zdrowia. Komitet Ministrów Rady Europy wskazuje również, że postawa sygnalistów może być postrzegana nie jako działanie pożądane z punktu widzenia organizacji, a oznaka nielojalności.

Obecnie kluczowe jest to, aby rzetelne informacje o stanie przygotowania szpitali w sytuacji epidemii były udostępniane społeczeństwu, a w szczególności odpowiednim organom państwa. Ograniczanie wypowiedzi pracownikom-sygnalistom poprzez stosowanie wobec nich sankcji w postaci nieprzedłużania kontraktów prowadzi do naruszenia obowiązujących standardów. Zagwarantowanie możliwości realizacji wolności wypowiedzi Pana dra P. Grzesiowskiego jest istotne z uwagi na ważny interes publiczny i konstytucyjne prawa obywateli, w tym m.in. zasadę jawności działania organów państwowych wynikającą z ogólnej zasady demokratycznego państwa prawa (art. 2 Konstytucji RP), wolność słowa oraz prawo do pozyskiwania i rozpowszechniania informacji wynikające z art. 54 Konstytucji RP oraz prawo obywateli do informacji zagwarantowane w art. 61 Konstytucji RP.

Mając na uwadze powyższe, działając w oparciu o art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r., poz. 627), zwracam się do Pana Rektora z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w niniejszej sprawie i poinformowanie Rzecznika o przyczynach decyzji kadrowych dotyczących Pana dra P. Grzesiowskiego, w szczególności zaś o informację o formie podejmowanej współpracy (umowa o pracę, umowa cywilnoprawna) oraz o przyczynach i uzasadnieniu podjętej decyzji personalnej.

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie z upoważnienia RPO/